

SLOVSTVO.

SLOVENSKO SLOVSTVO.

»Jezičnik.« Knjiga Slovenska v XIX. veku. D. Spisal J. Marn. XXVIII. leto. V Ljubljani. Natisnila in založila J. R. Miliceva tiskarna. 1890. Lex. 8°. Str. 60. Dobiva se nekaj izvodov v »Katoliški bukvarni« po 60 kr. — »Jezičnik« ne namerava podajati Slovincem slovstvene zgodovine, marveč le zbira in pripravlja potrebno snov, čvrste kamene, pa tudi droban pesek — prav tako potreben kot kameni — za slovenski slovstveni dom. Ti kameni pa, debeli in drobni, so v »Jezičniku«, svoji naravi in ceni primerno, že tudi obdelani in uglajeni tako, da ne bode graditelju slovenskega slovstvenega doma težko, iz te snovi postaviti — Bog daj kmalu — za naše skromne razmere lepo poslopje, na katero bomo s ponosom zrlj sami, in v katerem se bodo navduševali naši potomci. Treba bode le posamezne kamene na pravo mesto vložiti, primerno uravnati in pritrditi.

»Pričujoči »Jezičnik« se druži z onimi l. 1885 do 1887, v katerih je opisanih dve sto čislanih rodoljubov, ki so v XIX. veku obdelovali književno polje slovensko«. Opisanih je v njem sedemnajst slovečih pisateljev, večinoma že mrtvih, nekaj še živečih, namreč: I. Andrej Einspieler, oče koroških Slovincov, katerim je bil on sam, kar sta kranjskim dr. Janez Bleiweis in Luka Jeran. II. Matija Majar, bistri pisatelj slovenski in navdušeni prorok »slavjanske vzajemnosti«, živeč od l. 1883. v pokoju v Pragi. III. Dr. Jožef Muršec, eden najblažjih duhovnikov in med najbolj zaslužnimi slovenskimi rodoljubi, živeč blagotvorno v pokoju v nemškem Gradcu. IV. Davorin Trstenjak, pesnik, novelist in humorist; mytho-, filo- in arheolog in zgodovinar. V. Andrej Pirnat, pesnik in buditelj narodne zavesti. VI. Jakob Volčič, iskreni Slovenec v tužni Istri, narodnega blaga jako spretni in marljivi nabiratelj. VII. Matej Cigale, znameniti slovničar in leksikograf, stvaritelj dosedanjega pravnškega in v mnogih strokah tudi dosedanjega znanstvenega jezika našega. VIII. Fran Levstik, eden najiminitnejših naših pesnikov in jezikoslovcev. IX. Dragotin Dežman, v prvi dobi prijatelj slovenščini in pisatelj, v drugi hud nasprotnik in nemški pisatelj. X. Viteslav Radonievč (Andrej Žvegelj), slovenski pisatelj. XI. Josip Radonievč (Jos. Žvegelj), prejšnjemu rodni brat, v mladosti slovenski pesnik in pisatelj, sedaj nemški baron Josef Schwegel. XII. Ivan Tušek, izvedeni naravoslovec, zlasti botanik in pisatelj. XIII. Fran Erjavec, mični pripovedovalec in neprekosljivi prirodopisni pisatelj.

XIV. Val. Mandelc, pesnik in prestavljaec dramatiških proizvodov. XV. Simon Jenko, priljubljeni pesnik. Mnogim pesnim njegovim je prijetne napeve zložil Davorin Jenko, n. pr. Pobratimiji, Napreju itd. — Tušek, Erjavec, Mandelc in Jenko so bili v latinskih šolah součenci ter so gimnazijo dovršili l. 1855. Ves ta »letnik«, v katerem so bili še n. pr.: grof Karol Chorinsky, Jos. Stritar, Val. Kermavner, Anton Skubic, dr. Jan. Mader, dr. Val. Zarnik in dr., se je odlikoval po lepih talentih in pridnosti. Sreča pa mu v poznejših letih, žal, v obče ni bila mila. — XVI. Janez Volčič, silno marljivi nabožni pesnik in pisatelj. XVII. O. Ladislav (Jožef) Hrovat, O. S. Fr., temeljiti slovničar in jezikoslovec, ki — posavljen z zlatim križcem za zasluge s krono — še živi v pokoju v Novem Mestu.

Kot prejšnji »Jezičniki« se odlikuje tudi ta po objektivnosti in stvarni natančnosti. »Jezičnik« ne presoja toliko sam, marveč navede rad nekoliko značilnih odlomkov iz del pisateljevih, da tako pisatelji sami pokažejo, kakšnega duha da so, kaj s svojimi spisi nameravajo, zakaj sebe in bralce navdušujejo. Gledé na natančnost priznava »Jezičnik« v preveliki skromnosti sicer sam, »da je tu in tam marsikaj prezrl«, a mišlim, da ga z mirno vestjo lahko izgovorimo: »Imenitnega ničesar ni prezrtega«.

Zahvaljujoči g. kanonika za trdne te pa lepo obdelane »kamene« mu prosimo pri Bogu čvrste zdravja, da z isto marnostjo in z istimi uspehi nalomi in nabere, obdela in ugladi še mnogo starejših in mlajših »kamenov« za krasni dom slovstvene zgodovine slovenske!

Dr. J. L.

»Tekel ali Pravična tehtnica božja.« Spisal Slovincem za novo leto 1891 kanonik dr. Ivan Križanič. Z dovoljenjem vis. kn.-šk. lavantinskega ordinarijata. V Mariboru. V založbi kat. tiskovnega društva. Tisk tiskarne sv. Cirila. — Majhna je sicer ta knjižica (63 str.), pa je tehtna. Morebiti bode med vsemi, ki se pridejo letos na dan, največ koristila. Pisatelj nam poskuša staviti sodbo božjo pred oči, in to v prav poljudni domači pisavi. Znano je res, kar pripoveduje, vendar razvija reč tako mično, da se prav lahko in z veseljem čita. Take resne resnice prav poljudno razkladati ni lahko, a tudi tam, kjer je pisatelj humorist, ne prestopa mejá dostojnosti, dasi bi bil kaj malega takega (n. pr. začetek) brez škode izpustil. Manj hvale vredno je, da uporabi pisatelj, dočim piše sploh za Slovence, toliko lokalizmov, ki ravno preprostem Slovincu brez potrebe obtežé branje. Poleg tega je še nekaj tiskovnih napak in ne-